

TIDEVARVET

Nr 50 · 10 December

Nr 50 · 5 ärg. 1927

Tidevarvet N:r 50

Veckans ledare kommenterar under rubriken Europa skratlar den sista nedrustningskonferensen i Genève.

Vad menas med Kvinnliga ungdomens egenart? det nya flickskoleförslaget?

Svar till Redaktör Hansson av Elisabeth Tamm.

Tren nya böcker recenserar av C. H. artikeln När mötas de båda världarna?

Inre skolreform berättar om universitetskolan i Jena, där en av den nya skolans främste förare, P. Petersen är verksam.

En Ny herrgårdssagen av E. W.

Med detta nummer av Tidevarvet följer till våra expeditionsprenumeranter tjänst en globalblankett för 1928 års prenumeration. Obs! Giroavgift endast tio öre.

Kvinnliga ungdomens egenart.

Allhelgonadagsafton.

Det är farligt med slagord. I all synnerhet när de som officiellt användas dem, underlåta att lämna någon definition på ordens innebörd, och när man dessutom vet hur meningarna därom brytas.

Skolförslagets slagord om »Kvinnliga ungdomens egenart» har sin upprinnelse i statsrådsprotokollet av nyårsafton 1918, där den nyttillsatta stora skolkommissionens en huvuduppgift fixeras vara att tillse, det staten tar sig av flickornas utbildning i samma utsträckning som gossarnas. Dock utan att ensidigt omskapa flickskolan efter mönster av gosskolan.

Kommissionen anger sedan flickskoleundervisningens mål vara »att meddela allmänt medborgerlig bildning och skänka kvalifikationer för vissa levnadsställningar». — Vidare »bör denna undervisning inriktas på utbildning för hemmets uppgifter och krav».

Som bekant blev det sedan en dragkamp mellan dem, som i första hand ville tillgodose kvalifikationer för vissa levnadsställningar, d. v. s. utkomstmöjligheter på snabbaste sätt, och dem som mera tänkte på att undervisningen borde särskilt inriktas på utbildning för hemmets uppgifter och krav.

Att denna uppdelning skedde of-

politiska höger- och vänsterlinjer är lika begripligt som beklagligt, ävensom att utgången blev kompromisser och reservationer. Men i en mellansats är kommissionen enig. Där fastslås, att i alla skolor skall speciell hänsyn tagas till den kvinnliga ungdomens egenart i andligt och kroppsligt hänseende.

Men den frågan, varj denna egenart består av alla de ändlösa utredningarna förbigått med tystnad, nöjande sig med slagordet. Den sista — stadgeförslaget till kommunala flickskolor — uppger i sin första paragraf att dessa skolors mål är att lämna »ett högre mål är allmän medborgerlig bildning med hänsyn tagen till den kvinnliga ungdomens egenart» och att »förbereda lärjungarna för praktisk verksamhet, särskilt inom hemmets område».

»Kvalifikationer för vissa levnadsställningar, »den uppgift för flickskoleundervisningen, som vänsterhalvan i skolkommissionen kämpade för, är mindre betonad. Den får väl för övrigt anses vara fylld genom renskolorna och genom läroverkens öppnande av flickor — med eller utan hänsynstagande.

I den kommunala flickskolan däremot har »egenartens» tillgodo-

seende fastslagits som mål, men fortfarande utan utredning varj den består av den där för ordar.

I den redogörelse, som fröken Gunhild Almén lämnade över förslaget, var även hennes slutpunkt, att »det är utomordentligt glädjande, att denna lyckligtvis avpassade utbildning verkligen avpassats efter flickornas särskilda behov».

Hur förhåller det sig nu i verkligheten med allt detta? Vilka äro dessa särskilda behov, och är det nu föreliggande förslaget »därefter? Eller äro icke en del av de reformkrav, som det föreliggande förslaget tillgodose, av lika stor betydelse för den manliga som för den kvinnliga ungdomen, som t. ex. examensfrihet, ämneskoncentration, herrarbete, om det förekommer dagligen endast i ett fåtal ämnen, läxfria måndagar, självstyrelse, individuellt arbete och grupparbete? Förvisso.

Det praktiska arbetets sidoställande med det teoretiska och möjlighet till praktisk kompetens, är det att tillgodose ett speciellt kvinnligt behov? Förvisso icke. Behovet finns nog hos gossarna också, och K. Skolöverstyrelsen lär ha fått uppdrag att framlägga förslag till sådana gosskolor.

(Forts. å sid. 4.)

Mörka ligger markerna. Har medelstiden sligit upp ur sin grav och med släpande svart mantel gått fram över dem? Stigen synes knappast, där den buktar sig fram mellan låga buskar och föräddiska stenar. Gatorna och de elektriska lamporna har jag långt bakom mig. Framför mig har jag bara svårt mark med fantastiska enbuskar.

Himmeln tycks född ur jordens eget mörker, den långer lågt och stjärnorna ej lysa upp den. Den gula månskikran står också lågt och dess himmelska klarhet är blandad med en röd och jordisk glans.

Himmeln sänkt mot jorden och jorden buktande sig upp mot himmeln — en ston rymd, en sal, ett hem för människor. Jag ser inte mitt mål — havet — men jag hör det och jag trevar mig fram med människans som ledlyr.

Havet surrar och sjunger och fyller den födliga ensamheten med liv.

Allhelgonadagsafton — o alla helgon, o alla själar, jag möter er i kvällen Ty — inte sant? — I leveden så nära jorden som jag nu går! — I leveden så nära himmeln som jag lever nu, när jag måste söka det enda ljus som kan leda mig steg hos de stjärnor som brinna svårt åter i mörkret och hos den människans som står över de svävande vattnen! Mitt hjärta är hos er och jag är icke ensam. Sekler ha blivit till minuter och långa vägar ha slutits inne i en av hav och jord begränsad rymd. Ansikten och skilda tungomål finnas ej. Blott själar finnas i mörkret, och de förnimma andra som levande värme i en rymd, där allt är lyst och stilla som mörkret själv.

Clara Wigfors.

När mötas de båda världarna?

stannar i hemmet som Gustavs hustru.

De är tre mycket olika böcker vi förelagt oss att här sätta under samma rubrik. De höra i alla fall på ett visst sätt ihop. I alla tre utvecklas för våra ögon — fastän inom helt olika ram — den stora kampen och det skiftande spelet mellan de två världar, som kallats med så många namn: fattiga och rika, underklass och överklass, arbetare och kapitalister, ord, som alla är för »tränga och klumpiga för att på allvar kunna sättas som namn på något så outgrundat, övergåldande rikt och mångskiftande som en människovärld. Vi är alla medvetna om, att det är något mycket väsentligt, som betecknas med de vanmaktiga och av allehanda van- och bifreställningar förvandlade orden. Just i vår tid är kampen så hård och på samma gång så drivandena — fastän kanske mera mistaka — så medvetna att uppåt ett rikare samspel och fastare samförstånd mellan de båda världarna, att det är mycket naturligt, att man

utan att söka länge finner tre böcker, som alla ägnats denna tvingande sida av livet. Man måste finna verkligheten bakom de bristfälliga orden. Och den måste sökas från olika utgångspunkter.

Maria Sandels bok, Mannen som reste sig, skildrar ett arbetarhem i Stockholm. Gustav Frejtorp är en ung timmerman, som tillsammans med sin mor och syster bor i en av de fjorton lägenheterna i en envåningslänga ur i stadskanten, där bergknallarna tar vid och spårskorna blänker mot gatan. Med sitt goda och vänliga sätt, sin duktighet och sina allvarliga intressen utöver arbetet är han omtyckt och uppskattad av de andra familjerna i envåningslängorna.

Men Gustav träffar på en flicka som heter Ulla. Hon är oemotståndlig. Det är alltid någon skavank med hennes kläder, ett par uppsluppna maskor i strumpan, en knapp borta ur kappan, ett cigarrbränt hål på blusen. Men hon är vacker och glad och har en stor förmåga att svänga sig. Med sin godlynhed och starka tjukskraft behåskar hon männen. Gustav blir meståndslöst intagen. Trots allt vad han får höra om hennes för-

flutna gifter han sig med henne. Det hela utvecklar sig så som de träsiga strumporna antytt, Ulla går ut med andra om nättarna, hon försvarar hemmet och sina två små pojkar, hon vanvårdar Gustavs sjuka mor och slösar bort hans arbetsförtjänst. Hon driver honom till förtvivlan, samtidigt som hon fullständigt behärskar honom med sin kärlekshunger och sin vackra kropp. Han känner sig bli mer och mer dragen ner av sin överdriga hustru. Efter en väldig ansträngning och självövernänsel skiljer han henne från sig. Han vill försöka återfinna sig själv och arbeta sig fram på den utvecklingsväg av arbete, studier och ansvar för barnen, som väntar. I hans hem kommer som hushållerska en ung kvinna, majorsdotter och fint bildad, men träffad av många olyckor. Hos Gustav gör hon hemmet ljus och gott och tillsammans med honom tar hon hand om de rörande, överlådade små grabbar, som Ulla lämnat efter sig. Efter allt vad de båda gemensamt fått upleva av bekymmer för barnen och för Ulla, som gång efter annan dyker fram ur sitt evnityriska, alltmora försumpade liv, bli de kamrater för livet. Och Eva

stannar i hemmet som Gustavs hustru. Mannen som reste sig är inte så obönhörlig som Maria Sandels tidigare böcker. Fastän där är mycket som skildras med hennes vanliga oförskräckthet, är det på samma gång något mildare över händerna, man skulle kunna säga liit mera romanaktigt. Men där finns nog av verklighet för att den skall ha något att lära ut, och bilderna som Maria Sandel målar tål gott att betraktas och begrundas.

Signe Lindgrens bok är skriven för ungdom. Malin Burman är en trevlig flickskoleflicka i Stockholm. Hon kommer genom ett ohyckrat sammanfogande av omständigheter att tillbringa sina sommarferier som arbetska på en textilfabrik, istället för att efter det vanliga sorglösa programmet fira tre månader som omhuldad gäst och vän ut i sin kusins vackra lanthem. Hon finner hur hennes värld vidgar sig med det allvarliga och fullvuxna arbetet hon fått att sköta. Hon får goda vänner bland sina bussiga, okonstlat vänskapliga kamrater på fabriken. Allt är nytt för Malin, som just inte haft några föreställningar om, vad som kunde rymmas inom en sådan tillvaro. Det är

(Forts. å sid. 4.)

JAHÄNÄRA BEGAM

av
Andrea Butenschön

»Lätsaren kan lätt glömma sin egen rastlösa jaktande tid för den intensiva bevakande stämningen i dessa egendomligt gripande boktitlar. Som förtrollad av ordens rytmiska valljud och tankarnas stillsamma begrundan invaggas man i den lilla prinsessans upplevelser... Koloriten över skildringen har en omisskännlig äkthet i färgblandningen... att boken dessutom till utstyrelsa är ett praktiskt verk har redan påpekats. Den får betraktas som en ovanlig och värdefull gåva till vår litteratur och man måste uppriktligt önska, att den blir till fullt uppskattad...»

Elisabeth Kaylesiersna Wæster i Lunds Dagbl.

Häft. 10:—

P. A. NORSTEDT & SÖNERS LITRAG

Äro Edra inkomster för stora?

varom inte, nedbringa Edra livsmedelskostnader genom inköp i våra butiker

KONSUMTIONSFÖRENINGEN STOCKHOLM

ANTOINETTE W. NORDINGS Eau de Cologne

Inre Skolreform. En ny herrgårds-sågen.

Då vi här i landet vid genomförandet av den viktiga *inre skolreformen*, helt säkert och helt naturligt, komma att behöva ganska mycken hjälp av dem, som hunnit längre än vi på detta område, så skulle jag vilja rikta uppmärksamheten på mycket framgångsrika tyska försök.

Professorn i pedagogik vid universitetet i Jena dr P. Petersen har utgivit en hel del arbeten behandlande moderna skolproblem. På Hermann Böhlhaus förlag, Weimar, ha sålunda utkommit: De nya yrkeskolorna (Die Aufgaben des neuen Berufschulwesens und die Berufsschulgemeinde). Inre skolreform och ny uppfostran (Innere Schulreform und neue Erziehung). En botenskola (Eine Grundschule nach den Grundsätzen der Arbeits- und Lebensgemeinschaftschule) samt Den nyeuropiska uppfostringsrörelsen (Die neuropeuropäische Erziehungsbewegung).

Ten tredje av dessa arbeten »En botenskola» har utgivits under merverk av en *tysk folkskollära*, Hans Wolff, vilken haft själva skolarbetet om hand och fört den journal, som återgives i boken. Skolan ifråga är *övningskolan* vid universitetet i Jena, vilken grundlades redan år 1844, men där undervisningen naturligtvis bedrivits på många olika sätt innan man vid påsktiden 1925 [det tyska skolarbetet börjar efter påsk] började använda moderna metoder med individuell undervisning.

Professor Petersen som fört medverk vid nyaningsarbetet i Hamburgs skolor fick efter tillräddandet av professuren i Jena ett ännu större fält för sin verksamhet. I Tyskland forda nämligen numera alla stater utom tv Bayern och Württemberg studentexamen som förberedning för folkskollärarna och ett förtal, däribland Thüringen, fordra akademisk utbildning även för folkskollärarna. Vad man strävar att få ju en sammanhängande skolutbildning för hela folket utan störande avbrott med övergångar o. d. en verklig enhetskola alltså, omfattande minst 7 helst 10 år eller mera, och då vill man självfallet från början ha lärarutbildningen så god som möjligt.

Den i den ovannämnda boken skildrade undervisningen har emellertid haft till ledare en lärare med endast seminarieutbildning, vilken under förhållanden är förtvånligt, så att vanligt tyska byskola. Nyare metoder kände han endast till genom litteratur och en åtta dagars studieresa till Leipzig, Dresden och Berlin. Även för honom var uppgiften således alldeles ny, och han hade icke mera förberedelse för densamma än vad vilken lärare som helst kan förskaffa sig genom böcker, föredrag o. d. Också skolans förläro voro medvetna om skolans försökskaraktär, men de hyste så mycket förhoppningar och förtroende för saken, att detta ansågs som skolans bästa stöd.

Skoltrustningen, endast bestående av bord och stolar, några skåp, en bokhylla och ett mindre bord för läraren samt 4 väggtaflor (3 för barnen och 1 för läraren), gjordes så billigt som möjligt, så att försöksytan utrymde på andra orter icke skulle vara beroende av något annat än den *goda viljan* att uppfostra. Därför fasthölls också vid ett annat villkor: man skulle icke använda annan undervisnings- eller åskådningsmateriel än den varje någorlunda vältrusad folkskola redan kunde tänkas ha. Då själva skollivet i modern pedagogers ögon är av minst lika stor och icke större betydelse än kunskapsinnehållandet och i alla fall inverkar ofantligt på detta, så var man mycket angelägen om att göra skollumret i övrigt så tilldragande och trevligt

som möjligt genom blommor, tavlor, skvarier m. m., vilket barnen själva till största delen söjde för.

Man började med 21 barn (14 pojkar och 7 flickor) av alla begynningsgrader och barnen fördelades på 4 grupper (1-4 skolläret) med en lärare. Nu omfattar skolan 250 barn, rossar och flickor från alla samhällsklasser. De äro delade i sju eller åtta grupper istället för i klasser, och inom varje grupp äro eleverna av olika ålder och olika begåvning, varje grupp har sitt klassrum. Barnen ha full rörelsefrihet, men man övar sportmässigt stillsamma rörelser vid öppnande och stängande av dörrar, gående i rummet samt vid omflyttning av bord och stolar. För ordning och snygghet i skollumret sörja barnen själva med stor iver och förtjusning. — Boken redogör för det första läsåret dag för dag under de tre första veckorna, därefter för varje vecka som ett helt och sammanlagt för 38 veckor. Efter 3 veckor hade en viss arbetsrutin hunnit utbildas, som fastställdes i den första timplanen, som emellertid gick på något sätt fick hindra arbetets rörlighet och liv. Det grundläggande för det nya arbetssättet är just att barnen i så stor utsträckning som möjligt själva få bidraga med sloffet. Allt vad som från det omgivande livet strömmar in över dem får behandlas och utredas i skolan. Prof. P. påpekar särskilt vikten av att skolan under de första skolorna hjälper barnen med detta, som annars lätt bli dem svårt och oroande. Undervisningen får ju dessutom härigenom mycket större intresse för dem, då den tillmötesgår ett behov i stället för att tvinga på dem sådant som kanske inte alls intresserar dem just då. Skolträdgårdens, vandringar i hemtrakten, torghösk, besök i vissa affärer m. m., allt ger upplag, som noga utnyttjas. Skolorna och även hemmens tillgångar i bokväg komma till flitig användning och tiden räcker naturligtvis också till skrivning, räkning, teckning, målning, modellering och klistring.

Att göra något särskilt utdrag ur journalen vore frestande, men skulle ta för stort utrymme, jag ber emellertid att på det livligaste få rekommendera själva boken som en god hjälp för alla, som förr eller senare måste sätta sig in i ett nytt arbetssätt även för de första skolorna. Man kan ju inte tänka sig eller begära att svenska förläro ska finna sig i såmre skolmetoder för sina barn än vad andra länder bjuda på. Och i avslutning till *riksdagsbeslutet om individuell undervisning* kommer man att begära sådan *över hela linjen från andskolan till och med gymnasiet så snart som möjligt* d. v. s. med början vad förberedelsen beträffar *ofördröjligen*. När föräldrarna genom sina skatter bekosta landets undervisningsväsen, ha de all rätt att fordra att detta skall hållas lönsamt och för barnen lämpligt.

Karlin Hammar.

Baron Joseph Hermelin berättar i sina nyutkomna *Småttågner och minnen* om en sommarväst från Stockholm som besökte hans föräldrar, den småländska herrgården Gripenberg, i sin egenskap av väninna till en av husets döttrar. Efter några dagar på Gripenberg utläs sig den unga stockholmskan sålunda:

»Tänk vad man vet livet om alla underliga människor som finnas till! Om någon hade sagt mig för blott 14 dagar sedan att på en vacker herrgård i Småland satt en skräg gammal herre, som var mid-dag talade blott om 'de lätte och de lagiske' — man hade helt enkelt inte trott det.»

När nu femtio år senare en gäst kommer från Stockholm in i den Hermelinska familjen på Gripenberg blir förvåningen densamma. Det talas väl inte mera om de lätte och de lagiske som under de stora väckelsestiderna på 60-70-talet. Och den nuvarande herren till Gripenberg är inte sträng utan mild och älskvärd till sitt visen. Men fortfarande är Gripenberg en värld för sig i världen, och jag har ofta sagt mig att familjelivet där i sin sär egenhet och charm trotsar all beskrivning. Denna uppfattning står kvar, oberörd av baron Hermelins bok, eftersom den förte är någon beskrivning av det hermelinska väsendet utan ett uttryck, en glimt därav så långt det kan fångas inom närm och bevaras på papper.

År 1813 förenade släkten Hermelin sina öden med den gamla gården Gripenberg. Men som släkten haft många andra svenska gods och gårdar, gör skildringen utviker och stannar mest vid Ulfåsa, Birgittas Ulfåsa där författaren bodde, till dess han för omkring tio år sedan övertog Gripenberg.

Skildringen har för sig så vitt den muntliga berättelsens karaktär, att den tillämplig fört följer de uppdykande idéförhållandena, oberoende som ett lufsluupp av tid och rum. Men läsaren som följer med på denna människens färd får till sist en rik och rolig totalbild av en märklig och originell släkt historia under mer än ett århundrade. Tidernas skiftning och påverkan kan inte frätta släktfärgen så mycket, när boplatsen liksom och uppgiften att arbeta för den svenska jorden, ett arv från generation till generation, är bestående.

När man vill klargöra vad det är ur sitt förord av släktdokument och personliga minnen som berättaren utvald att ta med, så säger man sig först, att det är sådant som tilltalat hans sinne för det kostliga, det oskyldigt groteska eller det romantiska. Humor är ett så oklart och missbrukat ord, alla människor tro ju att de ha humor, utom de som ha det. Men det som jag för min del menar med humor finns i denna bok: en brytning av livets danna i ögonlinjen, så att alla spektrums färger falla över tillvaron och göra den brokig och rik. Emellertid, när man är färdig med boken, känner man att under

Katzen har stått föregivet dem

BIT FÖR BIT

kan jag blotta fruktköttet, medan jag äter Jamaica-bananer. Intet mer utsättes för luften än jag ett ögonblick senare förtär. Man kan äta en banan utan att behöva röra vid fruktköttet. Inga bakterier, ingen smitta.

A.-B. BANAN-KOMPANIET.

Till Tidevarvets Redaktion.

Var god bered plats för detta uttalande i Eder ärade tidning.

Portus socialdemokratiska arbetarkommun samlade till möde fördagen den 26 november beslöt enhälligt instämma i de synpunkter som advokaten Eva Andén, i den frisinade tidkriften Tidevarvet framhållit beträffande lagen om fosterfördrivning.

Arbetskommunen anser att denna lag är en utpräglat klasslag som endast drabbar de kvinnor som har det sämst ställt i socialt hänseende. Vi uppmanar länklänkade arbetarkommuner, klubbar och kvinno-föreningar diskutera denna fråga och göra sina uttalanden för att därmed resa en opinion över hela vårt land mot denna utpräglat klasslag som ställer de i socialt hänseende sämst ställda kvinnorna vid skampligen för att brännmärkas, då däremot de kvinnor som har det bättre ställt skyddas av en sorts social skyddsmur.

Portus soc.-dem. arbetarkommun. S. Strelsen.

Vad skal Hon få till Jul?

En promenad genom Sidenhusets nya, just nu vackert Julsmyckade lokaler, löser med ens den besvärliga frågan. Besök alltså redan i dag

Sidenhusets Julmäsas

De två världarna.

(Forts. fr. sid. 1.)

saker, som man inte ofta tänker på. De ligger vid sidan om de vanliga man möter i sitt skolfelväsk. I början grips hon ibland med brännande kinder av fruktan att möta bekanta ur sin östermalmsvärld. Och Tyra, den bästa vännen på fabriken, blir besviken och sårad, när hon upptäcker, att det är en representant för den andra sidan, hon så vänligt och utan misstänksamhet tagit emot i sin krets. Men misstänksamhet och misstänksamhet röjs ur vägen. Den förmenta olikheten blir inte/skrämmande eller avskräckande längre. Vad som står kvar som verkligt är ett varmt vänskapsförhållande, som bygges en bro mellan de världar, där Malin och Tyra förut levat ovetande om varandra.

Malin Burnmans sammarfärer är en rätt och naturlig bok. Signe Lindgren har mycken tillgivenhet för både Malin och Tyra och har förtärligt förlusten för dem båda i att aldrig få fatt på varandra. Hon visar, att deras vägar kunna mötas. Och hon visar nödvändigheten av mötet och välsignelsen som kommer därav.

Ett möte mellan världarna, men mera medvetet, mera tillkämpat; fullt av ansvar och bövan är också grunden för Sigrd Giltnera bok, *Ur cirklarna*. Det är en svensk studentka, som sltit sig loss från Upsala och vännerna där och den idyll, som väntar vid slutet av varje arbetsväg, en anställning, kärlek, man och hem. Hon är uppfyllt av längtan att finna vägen som för upp, som leder ut ur den eviga kretsängån, där de som stiga upp få sin framgång betald av dem som störtas ner och förtryckas. Hon klippte sitt hår som ett offer den dag då underrättelsen om den ryska revolutionen nådde hennes lugna värld i Upsala. Hon såg den som löftet om det nya som skulle komma.

Hon reser till Paris för att mitt i den stora världen söka vägen ur cirklarna, som hon vet måste finnas. Redan på de trådar träffar hon en man, en rysk greve, som ägnar sina krafter åt arbete för det vita Ryssland, som av det röda Ryssland plundras och fördrives. Det gäller för den unga studentkann att hålla stånd inför hans argument, som tyckas bevisade av så mycket som sker i den tröga världen. Överallt möter hon cirklarna.

I Paris, där hon arbetar med en bok, får hon den stora lyckan att leva efter sin tro, fattig, mycket ensam, hjälpt och stödd av de enkla människor, som leva henne nära. En gammal portvaktsfru och hennes underliga men åkligga vännen bli hennes krets, medan hon befäster sin tro på att sambandigheten är ett mål, som är värt att offra livet för.

Besomnangen i Sigrd Giltnera bok blir ibland till tunga och långa. Men man känner igen sig. Det är inga främmande problem eller konstiga människor. Vem som helst kan ur sin värld ta fram exempel på liknande upplevelser som den unga studentkann. Och det är så enkelt ett mycket ärligt och allvarligt försök att sitta sitt självupplevda ord i den ofrånkomliga frågan, som vi måste se i ögonen och som var och en har makt att föra en litet not sin lösning.

C. H.

Kvinnliga ungdomen.

(Forts. fr. sid. 1.)

Är det männe vissa föreskrifter i stadgan som är särskilt avpassade för flickorna? Den gamla läroverksstadgans ord att »lärjungan utan gensägelse fogligt skall mottaga lärarens föreskrifter, förmaningar och bestraffningar» rimmar illa med den nästa paragraf, anbefallda självstyrelsen — men kanske bättre med den därpå följande föreskriften om att skolan skall göra lärjungan förtrogen med kvinnans ställning och uppgift i hemmet.

Fortsättningen av denna paragraf skulle kunna tydas så, att den kvinnliga egenskapen visade sig i större nöjeslystnad, benägenhet för utlåtliga dans, brytande av familjebanden, slöseri och oekonomiskt sinne även med sina egna krafttillgångar.

I den mån som dylika varningar äro berättigade i en skoldag och icke ha sin naturliga plats i hilsörläran är det knappast möjligt att göra någon åtkänning på könen. De *individuetta* olikheterna torde vara större, och jämlikheten även i nöjeslivet pojkar och flickor emellan är helt annorlunda nu än förr. Den vägledning, kunskap och fostran, som skolan kan ge bör nu ställas lika till båda parterna i dansen.

I fråga om kvinnor och män spela, som doktor Svedberg i Tidvarvet redan påpekat, uppfostran, tradition och suggestion en viss roll. Och anlagsskillnaden mellan genomsnittsmannen och genomsnittskvinnan hänför sig mera till de speciella fortplantningsuppgifterna, men skapar ej en olikhet i varje punkt. — Men det är kanske just till dessa speciella fortplantningsuppgifter som det föreliggande förslaget vill taga hänsyn och anpassa sig. Men då kommer den omständigheten, att människans sexualliv — även kvinnans — ej är beröend av hennes anlag för övrigt, om t. ex. är särskilt studiebegävar eller lagd för praktisk verksamhet. Vad vet den flicka, som av en eller annan anledning tar studenten eller flickskolekompetens, vilka krav på kunskaper i hemvärd eller barnavård, som livet engång kommer att ställa på henne. Att t. ex. under två år ha 6 timmar i veckan av barnavård ger ingen utbildning till barnsköterska, och den blivande modern är säkerligen vid en annan tidpunkt, när frågan är mer aktuell för henne, mera mottaglig för undervisningen.

De läkare, som varit vid olika tillfällen inkallade som sakkunniga vid skolreningarna, ha framhållit betydelsen av att pubertetsåren ej pressas för hårt av teoretiskt arbete. Då puberteten för flickorna, visserligen med stora individuella variationer, inträffar vid 14—15 årsåldern, kommer det praktiska arbetet man hälsat med tillfredsställelse för sent in på schemat. Linjeindelningen inträder först efter fyra års gamla, hoppressade teoretiska studier. Alltså de mesta teoretiska studierna just under pubertetsåren. Förslaget synes sålunda icke tillgodose den unga flickans fysiologiska egenart.

Låt oss emellertid hoppas, att de goda uppdrag, som i det föreliggande förslaget otvivelaktigt äro givna, upptagas och utnyttjas av den allmänna opinionen och av livaktiga pedagoger. Men måtte reformkraven på även gossarna och måtte dessa få möjlighet till såväl examensfri som praktisk kompetens.

Mötesplatsen.

Kristianstads Frisinnade Kvinnors Diskussionsklubb, hade onsdagen den 23 nov. anordnat ett möte i Industrihotellet, i Kristianstad, vid vilket redaktör Herry Hjörne från Göteborg höll föredrag om *Frihandlet samt Arbetsfredslagstiftning och industriell demokrati*.

Frihandlet är en synnerligen viktig faktor i arbetet på mellanföretag, somfrå, uttryckte redaktör Hjörne. Dess största månåns ha också varit tvissa frendväner. Skyddslöslaget bygger endast murrar mellan folken och är ett hinder för samförståndet.

Tullarna medföra heller inte de materiella fördelar man vid föreställa sig, utan verka tvärtom hämmande. Det industriella utveckling som tullmurrarna raserad medföra i England är ett exempel på Frihandlets fördelar, medan vi i Sverige t. ex. genom majstullens förlämnande leverka på vår fiskproduktion sett ett bevis på tullarnas skadliga verkningar.

En strävan i riktning mot frihandlet har emellertid under de sista 15 åren gjort sig gällande, så att av de gamla tullarna ju inte återstår mer än omkring 40 proc. Sveriges ekonomiska ställning är trots detta starkare än förr.

Herr Hjörne förtecknade efter en kortare pass det andra ämnet — Arbetsfredslagstiftning och industriell demokrati. Vi befinna oss a. n. vid ett vägsåk, på vilgvisarens ena arm står Arbetsfredslagstiftningen, på den andra Industriell demokrati. I en sådan fråga som arbetstredens skall icke lagstiftas, ty då Astadkommes endast mera oro. Man skall i stället bygga på förtröende mellan arbetsvägar kapital och arbetare. Situationen är så osannolika som före den politiska demokratiens genomförande. Dessa mötes av stort motstånd, men det har visat sig, att arbetarna icke svikit förtröendet. Ansvaret har nämligen blivit människorna och låret dem att rätt handkas med sina uppgifter. På samma sätt måste det bli inom industrien och det är de enkla företagen, som skola experimentera med den industriella demokratin. Ty det måste experimenteras för att den rätt formen skall nås. Vad som lämpar sig för det ena företaget, lämpar sig nämligen icke för det andra. Arbetarna intaga numera en sådan ställning beträffande bildning, levnadsstandard och duglighet, att det icke går att hålla dem utanför, att tillämpa den gamla kommandotonen.

Arbetarna borde läsläta för en inblick i det företags ställning, vet de arbetade. Därmed skulle intrycken stegas och produktions skas, samtidigt som arbetarnas liv finge mer innehåll. Som ett exempel härpå nämnde Herr Hjörne sitt eget företag, Göteborgs-Posten, med driftsätt och per-

Förhållr kompetens olika gossar och flickor emellan, kommer detta för konkurrensens skull blott att tvinga ett onödigt stort antal *övern* flickor att gå examensvägen.

Mätte praktiskt arbete i betydelse handens arbete på ett mångsidigt och befruktande sätt sidoställas med det teoretiska arbetet hela skoldagen igenom. Men må icke »praktiskt arbete» blott vara litdydigt med hemskötsel, slöjd och barnavård, utan måtte studierna för den allmänt medborgerliga bildningen ordnas så praktiskt, att flickors och gossars intressen, *individuetta* egenart och aktivitet verkligen tillvaratas på mest effektivt sätt.

sonalklubb, där arbetarna varje kvartal finge en inblick i företagens ställning. Detta hade endast givit god resultat. Det land, som först löste frågan om industriell demokrati, får därmed ett stort förspåring på industriens område.

Redaktör Hjörnes föredrag blevo en högljudd stund. Det var som då liberalismen var ung och hade sin tro på fred och människolycka i behåll. Så demokratiska och verkligt liberala värder var det längesedan det blåste i Kristianstad.

E. N.

Föreningen Frisinnade Kvinnor i Uppsala föreslog för en tid sedan några andra kvinnoföreningar i staden att tillsammans inbjuda *Dr Alfhild Tamm* att tala om *Psykoanalys och barnoppfostran*, ett område där hon ju har stor erfarenhet. Det var för övrigt tredje gången i år, som ett sådant samarbete skett, och de inbjudande föreningarna voro: Frisinnade Kvinnor, Moderata och Socialdemokratiska, Husmoderföreningen, K. F. U. K., Vita Bandet, Folkhögskollärarnämne och Flick- & Samskoleläraryrkesförbundet. Det gick av stapeln föredrag den 26 nov. och blev en stor framgång. Lokalen till frångelld fylld och ett mycket stort intresse från åhörarna sidd. Att referera en dylik sak i några få ord är omöjligt, men huvudintrycket blev, att alla uppfostrare, domare, präster, läkare m. fl. som få att göra med barn och ungdom eller med k. n. nervösa eller förbrutna m. fl. skulle ha gott av att veta något om vad psykologien har uppdragat om människans och intet minst barnens själsliv. Då skulle många misstag och många olycksdåd kunna undvikas. Det borde vara ett obligatoriskt undervisningsämne vid alla universitet.

Fördelen med en sammanslutning av flera inbjudare är bl. a. den att bredare lager av publiken får förtröende för vad som skall komma och vägar sig dit.

M. T.-g.

Föreningen Frisinnade Kvinnor i Stockholm hade måndagen den 5 dec. möte på Arstaklubben. Det blev en avskedsfest för föreningens hitillsvarande vice ordförande, fru Gertrud Rodhe, vilken som bekant snart skall lämna Stockholm för att bosätta sig i Visby. Dr Nilsson tackade i ett hjärtligt anförande fru Rodhe för gott samarbete under de gångna gemensamma åren i föreningen och överlämnade en bu:ett mejlikör.

Därefter följde ett föredrag av *Dr Hanna Rydh* om *Strövigt bland egyptiska fornlösen*, åtföljt av vackra skioptikbilder.

Fru Ellen Hagen framförde sina trycksökningar till främre Frida Härens för den betydande utnämningen till överlärare, som kommit henne till del. Fröken Härner tackade men svarade att denna utnämning inte voro märkvärdigare än när vilken som helst av de manliga överlärrarna blivit utnämnd.

Kvällen avslutades med tesupé, musik och en vis gemensamt sjungen till fru Rodhes åra.

R. O.

Det var den 20de november 1915 som det första Ro — LidingsRo — invigdes och öppnade sina portar för några av den svenska lärarinnerekloms åldsta, drifkraftiga och som arbetat ett liv, men sina åren, förberedning och utan någon tanka på pension.

Den 19de november i år invigdes Stockholms, i Kristinebergområdet å korta Kungsholmens vackra komplex av H. S. B:s (Kungsholmens Sparkasse- och Byggnadsörföring) bostäder.

Ro-styrelsens ordinarie, fröken Augusta Lithner, talade vid denna invigningsöfver tilltalighet om hur det första Ro kommit till som genom ett fond. Man stod blott förvänsad inför den fond av intresse o. synpunkt för lärarkåren, som fanns till hands att för tanken var väckt på otroligt kort tid räcka till för löst, has och nödvändig underlädd- och underhållsfönden, samt inte minst till omhändertagande tankar och arbetet. En sak hade alltid förnummits: det vilar välsignelse öfver Ro.

Så kom lifol tanken upp på ett StockholmsRo och att förbinda detta med H. S. B. vars arkitekt, Sven Wallander, hade en grund till hands att erbjuda. Men det gällde att fatta beslut inom 8 dagar. Då fanns ännu inga pengar. Fröken Anna Whitlock, en av initiativtagarna, lade också en ekonomisk grundpitt i botten — till vilken sedan kom fröken Rosali Sjöbergs testamente på 100,000 kr. Och inom fyra månader var det nya Ro under tak.

Fröken Lithners tack för den utomordentliga omtanke och bliskvärdiga stöd att rätta sig efter Ro-styrelsens önskan och ändringsförslag rikades till arkitekten Wallander, till ingenjör och verk-mästare och till arbetarlöden, (det kooperativa byggnadsföretag Packföretagarna Byggnadsproduktion) som måste nämnas om elttikar.

I de vackra gemensamhetsrummen, mat-sal och sällskapsrum, lyste överallt kärleksgår. Stommen till linneförädd hade kommit från pensionärerna på LidingsRo, den lilla vackra kristallkronan från Östergötlands Flickskolor etc.

Och Högernsrum — 11 dubletter och 18 enkelnrum — med sina vackert proportionerade rum, sina vackra utstyrmens, duschrum och kökvrår, med sina nya väggar och gamla möbler te sig i sanning som hem — det är det fästet, vi rest med murar trygga, vär egen värd, den enda vi mitt i världens byggnas.

Och allt som med tanke på Ro igenkänna ännu en verklighet, som också av Heltösten uttrycks i ord: att vi inte mått för fört i samma stund som det kan tänkas.

Sjukvårds- och Förbandsartiklar

Kirurgiska Gummirvar, Bandager alla slag, Elektriska Hörsapparater, Induktionsapparater, Åderbräckstrumpon, Bräckband, Ryggbjälare, Grossvarorser och Glesidor, Bröststättare, Lengghögskor, Skåtkäpsnar, Liggtyg, Dambindor, Barnavårdsartiklar alla slag m. m. Bestik eller tillkvarv osv.

Illustrerade katalog gratis.

Magasin Special

Vesterlånggatan 66
(Inlogg i Passagen)
Bjerg Jarstikka 9
STOCKHOLM

Dåsighet och Olust

är enligt vetenskapen bevis på dåligt blod och otjänliga ämnen i kroppen, gifter som måste renas bort.

Fruktalt-Samarin renar effektivt blodet, befriar magen och tarmsarna från ondska samlingar, utdrivar den skadliga urinsyran från kroppen, är välgörande för levern och njurarna.

Fruktalt-Samarin utför en grundlig invärtes rengöring vilket sätter kroppen i god form, därför är det hälsobegärande att dagligen dricka **Fruktalt-Samarin**. Pris per fl. kr. 2.50 säljes å apotek, hos Drogh- och Farphandlare m. fl.

Cederström Tekn. Fabr., Stockholm

SAPONARIAS

flytande Silber

det MODERNA Silverpölermedlet, försilvrar Edert slitna hordsilver samt föremål av koppar, mässing, brons m. m.

Putsar, polerar och konserverar Edert gamla äkta silver. Pris per flaska 3.50. Liten fl. 1.25. Finnes i färg-, kemikalie-, järns- och specialaffärer m. fl.

Parillager
G.YLLING & Co.
Regeringsg. 12, Sthlm. N. 198 76

